

АНІМАЛІЗМ У «БАЙКАХ ХАРКІВСЬКИХ» ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Пелешенко Д.В.

Науковий керівник: Хіріна Г.О.

Національний фармацевтичний університет, Харків, України

peleshenko.diana02@gmail.com

Вступ. Григорій Сковорода – видатний український філософ, письменник-просвітителі XVIII ст., який займає почесне місце в історії як в Україні, так і в усьому світі. Незважаючи на те, що минуло вже 301 рік від дня його народження, проте у своїх творах він висловив думки, які не перестають хвилювати людей донині. Його твори є джерелом натхнення, з якого черпатиме насагу ще не одне покоління. Сковорода був не тільки філософом, а й талановитим поетом і композитором. Він залишив після себе значний літературний спадок, який включає в себе філософські трактати, байки, пісні, вірші.

Анімалізм – це уявлення про те що, тварини наділяються людськими рисами характеру, здібностями і поведінкою. Саме в байках зустрічаються різні образи тварин, які відіграють роль символів або метафор, що розкривають людські якості, вади чи ситуації. Їхня актуальність зберігається і в наш час, оскільки їхнє зображення суттєвих життєвих реалій залишається актуальним і дозволяє читачам робити важливі висновки. Писати байки його спонукало саме життя з безліччю явищ і фактів, вартих осміяння, осуду та бажання виправити вади, навчити, передати свій життєвий досвід, поділитися наслідками багатьох роздумів. Зразком цього жанру була для нього класична грецька та римська байка і передусім творчість Езопа. Сковорода визначав байку як «мудрую іграшку, що в собі ховає силу». Він добре розумів, що форма байки дає йому можливість висловлювати і пропагувати свої суспільно-політичні та філософсько-етичні погляди.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз образів тварин у творчості Г.С. Сковороди з метою розкриття його філософських ідей.

Матеріали та методи. Для реалізації поставленої мети були проаналізовані літературні джерела, що є у відкритому доступі та повне зібрання творів Г.С. Сковороди. Методи – загальнонауковий, розчленування, синтезу, аналогії.

Результати дослідження. У збірці «Байки Харківські» зустрічаються різні тварини, і їх образи символізують різні людські якості та риси характеру, а також в доступній формі розкривають важливі життєві істини. Насамперед філософ майстерно добирав сюжети для своїх байок. В образах тварин, птахів, рослин ми одразу ж впізнаємо певні риси людської вдачі, певні типи людей. Тому читач отримує одразу «два в одному»: і цікавий сюжет, і повчальний зміст.

Наприклад, у байці «Жайворонки» мудрий батько-жайворонок сказав, що орел – це не той, хто високо літає, а той, хто легко сідає. Це означає, що справжня сила і вміння не в тому, щоб досягати великих результатів, а в тому, щоб робити це без зусиль і шкоди собі.

У байці «Собака і Вовк» Вовк намагається бути друзями з Левконом і Фірідамом, розповідаючи їм про своїх славних предків, про те, що він вихований у модних науках, і що він схожий на них зовнішністю. Однак Левкон і Фірідам розуміють, що зовнішні ознаки не є важливими. Левкон і Фірідам символізують людей, які мають спільні цінності і принципи. Вони охороняють вівці, тобто піклуються про інших і приносять користь суспільству. Вовк, навпаки, символізує людину з ворожими намірами. Він хоче з'їсти баранця, тобто завдати шкоди іншим. Мораль цієї байки можна сформулювати так: Дружба ґрунтується на спільних цінностях і принципах, а не на зовнішніх ознаках.

У байці «Орел і сорока» Орел символізує людину, яка народжена для свободи і самореалізації. Він любить літати у високих небесах, бо там він відчуває себе вільним і

повноцінним. Сорока, навпаки, символізує людину, яка звикла до обмежень і комфорту. Вона любить жити в містах, де все їй відомо і зрозуміло. Орел і Сорока не розуміють один одного, бо вони живуть у різних світах. Ця байка показує, як важливо знайти своє місце в житті. Людина, яка живе відповідно до свого покликання, знайде в житті справжню радість, навіть якщо їй шлях буде відрізнятися від шляху інших людей.

У байці «Мурашка і свиня» Мураха має одну жменю зерна, але вона достатня для того, щоб прогодувати її. Свиня має цілий кадуб зерна, але вона не знає, що з ним робити. Вона веде марнотратний спосіб життя і постійно витрачає більше, ніж заробляє. Сковорода, написавши цю байку, намагається допомогти людям зрозуміти, що справжнє багатство не в тому, щоб мати багато, а в тому, щоб мати достатньо для життя.

У байці «Орел і черепаха» Черепаха, яка є земною твариною, не повинна прагнути до того, щоб літати. Це протиприродно для неї і може призвести до загибелі. Орел же птах, який повинен літати. Це його природна потреба і схильність. Ця байка закликає людей бути реалістами і не ставити перед собою нереальних цілей. Якщо людина не має природних задатків для чогось, то вона навряд чи зможе досягти успіху в цій справі. Краще зосередитися на тому, що людина робить добре, і розвивати свої таланти.

У байці «Лев та Мавпи» Мавпи знущалися з Лева, вважаючи його мертвим. Однак, коли Лев прокинувся, Мавпи в паніці розбіглися. Цей випадок показав, що не варто знущатися з тих, хто сильніший за вас. Це мудра і повчальна байка, яка може допомогти людям зрозуміти, що не варто недооцінювати силу і могутність того, хто здається слабким.

Байка «Бджола та Шершень», Бджола, яка збирає мед, робить те, що є її природним покликанням, вона отримує від цього задоволення, навіть якщо це іноді небезпечно. Шершень, який живе крадіжкою, не має природного покликання. Він не отримує задоволення від того, що робить, і тому він нещасливий. Мораль байки Сковороди полягає в тому, що людина повинна займатися тим, до чого вона схильна і що приносить їй задоволення.

Філософські погляди Григорія Сковороди, викладені ним у байках, мають загальнолюдську цінність, ніколи не стануть застарілими і вони вчатимуть нас цінувати внутрішні якості людини, не судити про неї за зовнішнім виглядом, уникати дружби з негідними людьми, цінувати працю і не бути паразитом.

Висновки. Анімалістичні образи у творчості Григорія Сковороди допомагають людям зрозуміти важливі філософські ідеї і знайти своє місце в житті. Байки філософа – це мудрі і повчальні історії, які містять у собі багато цінних порад та можуть допомогти людям знайти щастя і сенс у житті. Вони допомагають письменнику донести свої думки та ідеї до читача в доступній і зрозумілій формі. У своїх байках Сковорода торкається різних тем, таких як щастя, свобода, призначення людини, роль праці в житті людини, і багато іншого.

Що хотів Сковорода донести нам зі своїх байок? Сковорода вірить у те, що кожна людина має своє природне покликання, яке приносить їй задоволення і щастя. Він закликав людей знаходити своє покликання і займатися тим, що їм подобається, а також бути самими собою і не намагатися бути такими, як інші. Він вважав, що кожна людина унікальна і має свою власну цінність. Сковорода стверджував, що праця є необхідною для щастя людини. Він закликав людей працювати не заради матеріального збагачення, а заради того, щоб робити світ кращим місцем. На його думку, кожна людина має право на власну думку і власний шлях у житті. Він закликав людей не судити інших, а намагатися їх зрозуміти. Сковорода вважав, що свобода є найважливішою цінністю в житті людини. Він закликав людей не дозволяти нікому і нічому обмежувати свою свободу. Сковорода вірить у те, що будь-яке зло рано чи пізно покарається. Тому завжди потрібно намагатися чинити добро і уникати зла.